

VALTATIE 5, MIKKELI-JUVA TÄYDENTÄVÄT LAJISTOSELVITYKSET 2017

Marko Vauhkonen

12.8.2017

VALTATIE 5, MIKKELI–JUVA

TÄYDENTÄVÄT LAJISTOSELVITYKSET 2017

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
3 Tulokset	7
3.1 Myllylampi	7
3.2 Pyörälampi	9
3.3 Pekurilanjoki–Kilpola.....	10
4 Yhteenveto	10
5 Kirjallisuus.....	10

Kansi: Näkymä Pyörälammelta. Valokuva © Markku Nironen.

Pohjakartat © Maanmittauslaitos.

1 JOHDANTO

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on laatinut tiesuunnitelman valtatie 5:n parantamiseksi Mikkelin Tuppuralan ja Juvan Vehmaan välillä. Tiesuunnitelma hyväksyttiin Liikennevirastossa 31.10.2014.

Pohjois-Savon ELY-keskus on tämän jälkeen laatinut yhteistyössä Liikenneviraston kanssa tiesuunnitelman muutoksen välille Tuppurala–Nuutilanmäki. Se valmistui keväällä 2017. Välin Nuutilanmäki–Vehmaa osalta vastaava muutossuunnitelma laaditaan myöhemmin.

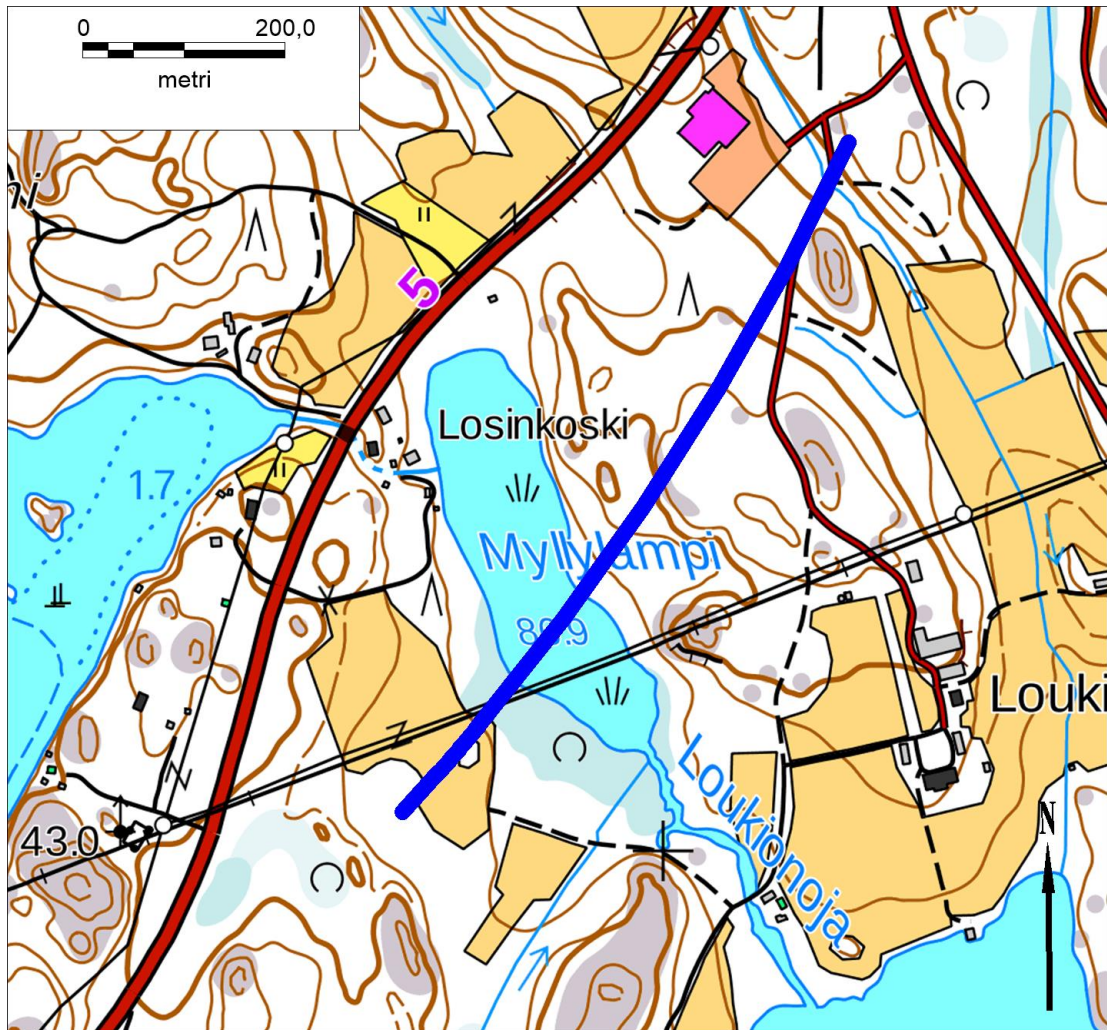
Tiesuunnitelman muutoksesta seurasi tarve täydentää hankkeen luontoselvityksiä ja luontovaikutusten arviointia luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien osalta. Liikennevirasto tilasi syksyllä 2016 esiselvitykset (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2016a, b), joiden osana arvioitiin varsinaisten täydentävien lajistospelvitysten tarve. Liikennevirasto tilasi täydentävät selvitykset Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Tässä raportissa esitetään helmi–heinäkuussa 2017 tehtyjen lajistospelvitysten toteuttaminen ja tulokset.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

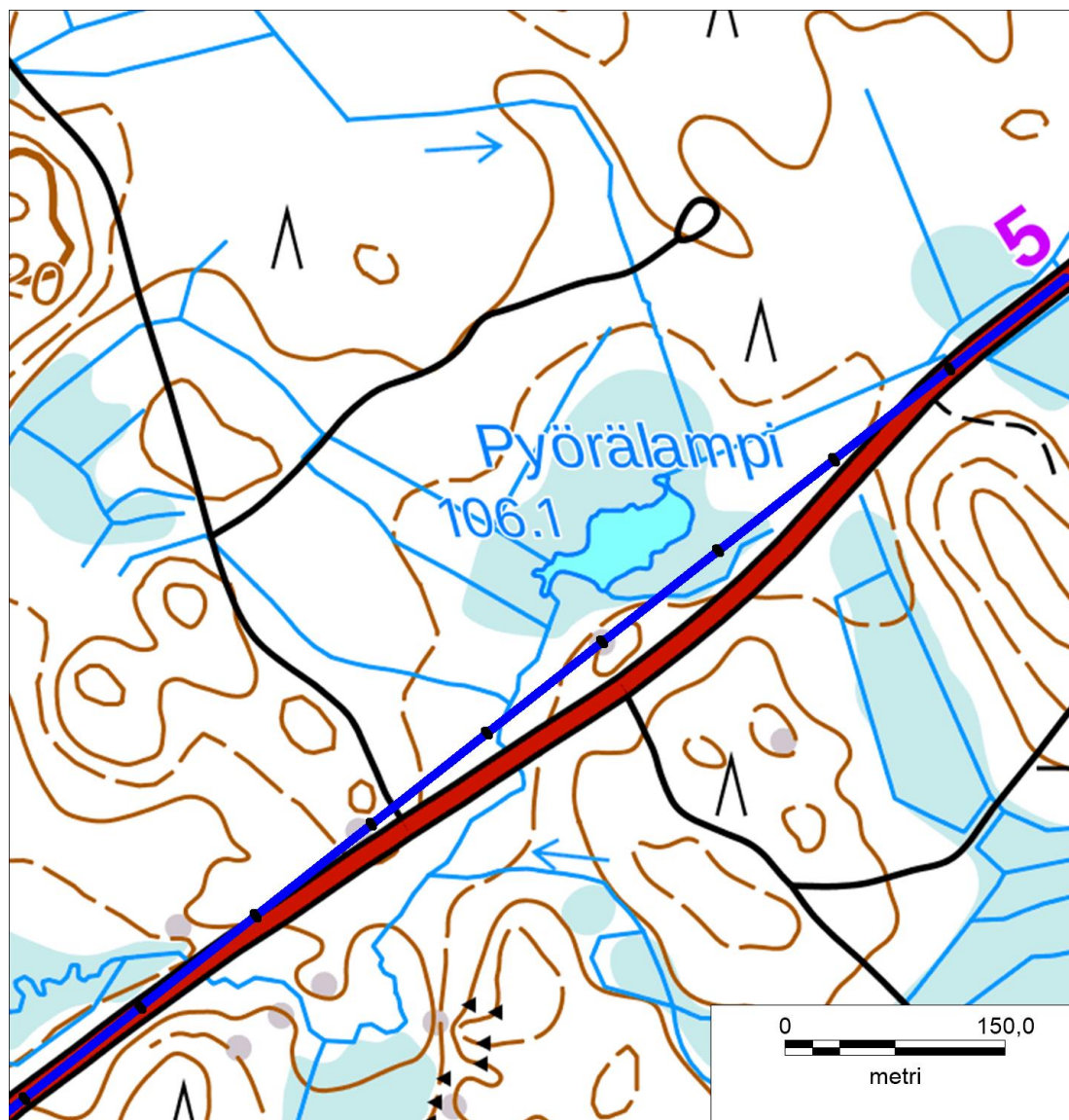
Työssä selvitettiin saukon, liito-oravan ja viitasammakon sekä lumme-, täplä- ja sirolampikorenon esiintymistä. Juvan Myllylammen kohdalla (kuva 1) inventoitiin saukon, viitasammakon ja lampikorentojen esiintyminen. Alueelta on eri yhteyksissä mainittu saukkohavainto(ja), mutta tietojen alkuperää, ajankohtaa tai muita yksityiskohtia ei ole pystytty jäljittämään. Ympäristöhallinnon tietojärjestelmässä ei ole havaintoja em. lajeista Myllylammelta.

Juvan Pyörälammen kohdalla (kuva 2) inventoitiin viitasammakon ja lampikorentojen esiintyminen. Alueelta ei ollut tiedossa aiempia havaintoja ko. lajeista. Lisäksi selvitettiin liito-oravan esiintyminen Juvalla Pekurilanjoen ja Kilpolan väliseltä jaksolta (kuva 3). Alueen läheisyydestä on aiempi havainto liito-oravasta vuodelta 2012.

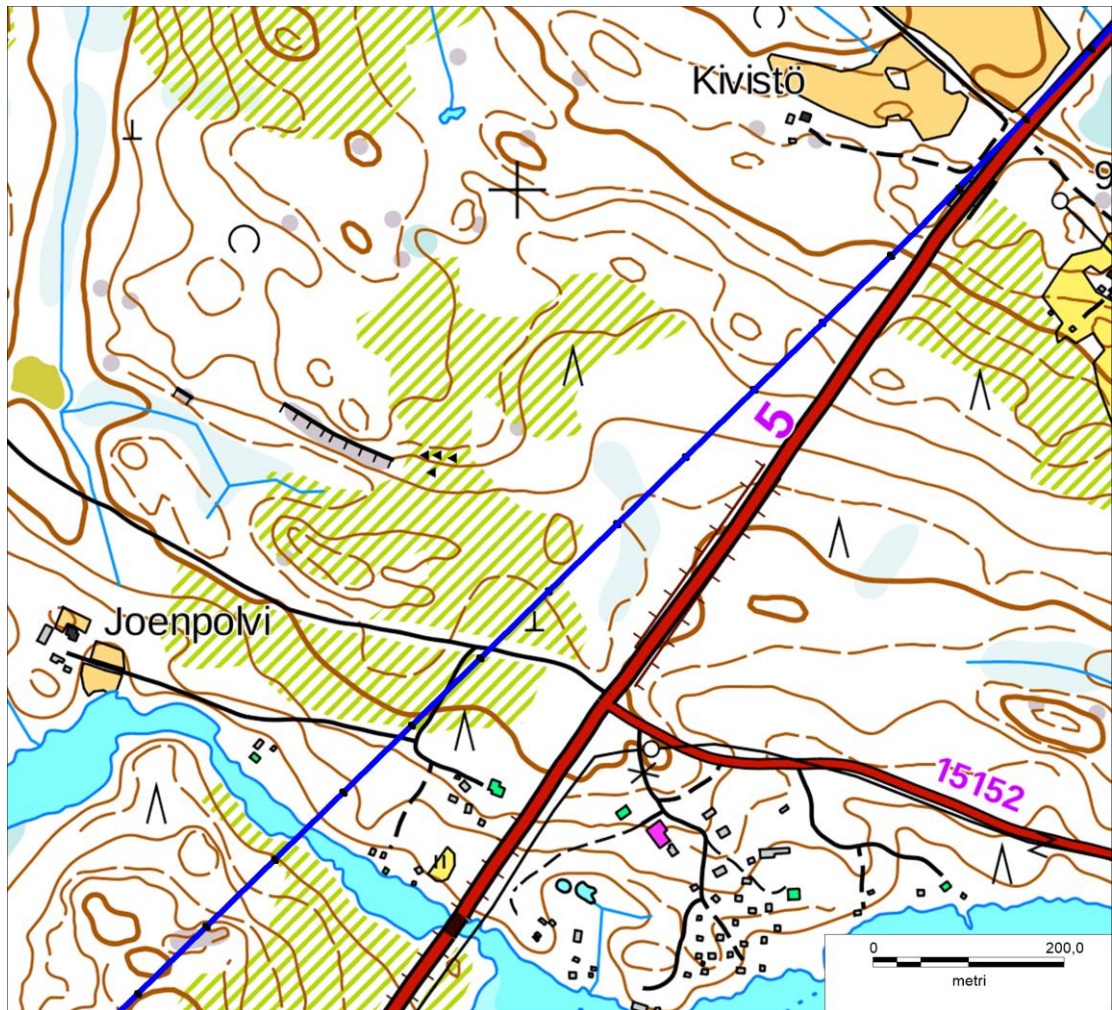
Maastotoissa noudatettiin Sierlan ym. (2004) sekä Niemisen & Aholan (2017) ohjeita. Inventoinneissa käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla mm. lajien havaintopaikat voidaan paikantaa riittäväällä tarkkuudella.

Kuva 1. Suunniteltu valtatie uusi linjaus Myllylammien kohdalla on merkitty sinisellä viivalla. Viitasammakko- ja korentoselvityksessä inventoitiin koko Myllylampi. Saukkoselvityksessä käytiin läpi myös lammien ylä- ja alapuoliset virtavedet (Losinkoski, Loukionoja).

Kuva 2. Suunniteltu valtatie uusi linjaus Pyörälammen kohdalla on merkitty sinisellä viivalla. Viitasammakkoselvityksessä inventoitiin lammen lisäksi sitä ympäröivät ojat.

Kuva 3. Suunniteltu valtatie uusi linjaus Pekurilanjoen ja Kilpolan välillä on merkitty sinisellä viivalla. Liito-oravaselvityksessä inventoitiin joesta koilliseen päin jatkuva osuus, joka yhtyy kuvan oikeassa yläkulmassa nykyiseen valtatiehen.

Saukko

Myllylammen ja läheisten virtavesien rannat kierrettiin kävelen 16.2. ja 7.3.2017 samalla etsien saukon lumijälkiä, jätöksiä tai muita merkkejä lajin esiintymisestä. Mahdolliset löydöt paikannetaan ja niiden tyyppi ym. tiedot kirjataan muistiin. Havaintojen (mahdolliset poikueiden lumijäljet) perusteella voidaan päätellä, onko alueella todennäköisesti lajin lisääntymispaikkaa vai ei.

Lisäksi muiden lajistokeselvitysten maastokäyntien (ks. jäljempänä) yhteydessä etsittiin keväällä ja kesällä 2017 saukon levähdyspaikkoja (luolat, majavanpesät, suojaiset kuusten alustat), jätöksiä tai muita merkkejä lajin esiintymisestä.

Liito-orava

Liito-oravan esiintyminen selvitysalueella inventoitiin 13.4.2017. Suunniteltu tielinjaus inventoitiin kävelen noin 100–150 metriä leveältä kaistaleelta keskilinjan molemmin puolin. Liito-oravan jätöksiä etsittiin sopivien pesä-, suoja- ja ruokailu-

puiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut, kookkaat haavat, lepät ja koivut sekä suuret kuuset. Mahdolliset jätöslöydöt paikannetaan ja niistä kirjataan muistiin puulaji sekä tiedot papanoista (lukumäärä, ikä). Selvitysalueelta etsittiin liito-oravan pesäpaikkoja ja sellaisiksi sopivia kohteita (lähinnä kolopuut ja risupesät). Havaintojen perusteella rajataan mahdolliset liito-oravareviirien ydinalueet sekä lisääntymis- ja levähdyspaikat.

Viitasammakko

Viitasammakon esiintyminen selvitettiin 5.5. ja 16.5.2017 noin klo 21–01. Selvitysalueet kierrettiin rantoja pitkin jalkaisin ja viitasammakkokoiraiden soidinäytäntelyä kuunneltiin pysähdellen säännöllisin väliajoin. Liikkuminen tehtiin kohtuullisella etäisyydellä rantaviivasta niin, ettei soidin häiriintynyt. Sää oli molemmilla käyntikerroilla selvityksen kannalta hyvä. Havaitut viitasammakkoyksilöt paikannettiin kartalle ja arvioitu yksilömäärät kirjattiin muistiin. Havaintojen perusteella rajattiin viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat.

Sudenkorennot

Maastotyöt tehtiin 8.7.2017 noin klo 10–17. Selvitysalueet kierrettiin rantoja pitkin jalkaisin ja aikuisia sudenkorentoja havainnoitiin aktiivisesti myös kiikaria käyttäen. Kohdelajit ovat helposti tunnistettavia, joten korentojen pyydystäminen haavilla ei ollut tarpeen. Havainnointi keskitettiin paikoille, jotka ovat kasvillisuudeltaan sopivia lampikorentojen esiintymisalueiksi. Sää oli sudenkorentojen havainnointiin hyvä (lämmin, puolipilvinen ja tyyni–heikkotuulinen) ja korentoja oli lennossa aktiivisesti koko kartoitusajan.

Havaitut luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvat sudenkorennot paikannettiin ja havainnon tiedot kirjattiin muistiin. Näiden perusteella rajattiin lampikorentojen lisääntymis- ja levähdyspaikat.

3 TULOKSET

3.1 Myllylampi

Selvityksessä ei tehty havaintoja saukon tai lampikorentojen esiintymisestä. Tulosten perusteella Myllylammen alueella ei ole niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joihin valtatieparantamisella voisi olla vaikutuksia.

Myllylammen pohjoisosassa todettiin viitasammakon soidin- ja kutupaikka (kuva 4). Yksilömäärän luotettava arvioiminen oli vaikeaa valtatieparantamisen liikennemelun vuoksi, mutta todennäköisesti alueella soidinsi noin kymmenen viitasammakkokoirasta.

Todettu soidin- ja kutupaikka on luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittama viitasammakon **lisääntymispaikka**. Suunniteltu valtatieparantaminen uusi linjaus sijaitsee lähimmillään yli 200 metrin päässä lisääntymispaikasta, joten valtatieparantamisella ei ole siihen kohdistuvia välittömiä vaikutuksia. Lisääntymispaikka sijaitsee tielinjauksesta ylävirtaan päin, joten tien rakentaminen ei todennäköisesti aiheuta merkittäviä

muutoksia soidin- ja kutupaikan vedenlaadussa tai muissa ominaisuuksissa. Viitasammakon ei myöskään tiedetä olevan herkkä liikennemelulle, joten valtatieparantamisella ei arvioida olevan lajin lisääntymispaikkaan kohdistuvia välillisiä vaikutuksia.

Viitasammakon **levähdyspaikat** eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä tai rajattavissa (ks. Nieminen & Ahola 2017). Levähdyspaikkaan kuuluvat mm. talvehtimispaikat ja päivälepopaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Myllylammen pohjoisosassa on luhta- ja rantakasvillisuutta sekä lampeen rajautuvaa kosteaa niittyä (ilmeisesti entinen pelto), joka sopii hyvin viitasammakoiden ravinnonhakuun ja päivälepopaikaksi. Nämä elinympäristöt tulkittiin lajin levähdyspaikaksi, joka on rajattu kuvaan 4. Valtatieparantamisella ei ole välittömiä tai välillisiä vaikutuksia levähdyspaikkaan.

Viitasammakon levähdyspaikaksi sopivia elinympäristöjä on myös Myllylammen eteläosassa, jossa suunniteltu valtatie uusi linjaus kulkee mm. kostean rantametsän kautta. Tältä alueelta ei ole tehty havaintoja viitasammakosta. Myllylammen eteläosan rantoja ei tässä selvityksessä tulkittu lajin levähdyspaikkaan kuuluviksi.

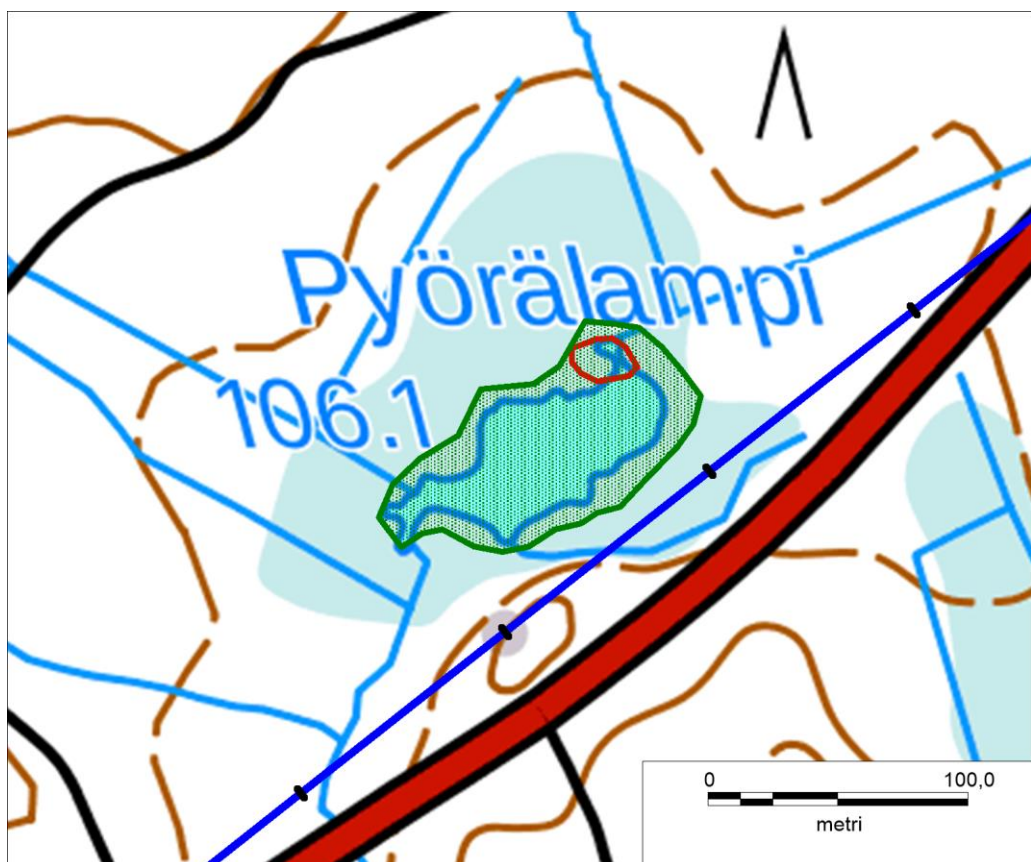

Kuva 4. Viitasammakoiden lisääntymispaikka Myllylammen luoteisrannalla (punainen rasteri) ja arvioitu levähdyspaikka (vihreä rasteri). Suunniteltu valtatie uusi linjaus on merkitty sinisellä viivalla.

3.2 Pyörälampi

Selvityksessä todettiin viitasammakon soidin- ja kutupaikka Pyörälammen koillisosassa (kuva 5). Alueella soidinsi noin kaksikymmentä viitasammakkokoirasta. Todettu soidin- ja kutupaikka on luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittama viitasammakon **lisääntymispaikka**. Suunniteltu valtatie uusi linjaus (keskilinja) sijaitsee lähimmillään noin 50 metrin päässä lisääntymispaikasta, joten valtatieparantamisella ei ole siihen kohdistuvia välittömiä vaikutuksia.

Viitasammakon ei tiedetä olevan herkkä liikennemelulle eikä valtatieparantaminen todennäköisesti vaikuta lisääntymispaikan vesitalouteen tai veden laatuun, joten hankkeella ei arvioitu olevan lajin lisääntymispaikkaan kohdistuvia välillisiä vaikutuksia.

Kuva 5. Viitasammakoiden lisääntymispaikka Pyörälammen koillisrannalla (punainen viiva) sekä sirolampikorentojen arvioitu lisääntymis- ja levähdyspaikka (vihreä rasteri). Suunniteltu valtatie uusi linjaus on merkitty sinisellä viivalla.

Viitasammakon **levähdyspaikat** eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä tai rajattavissa (ks. Nieminen & Ahola 2017). Levähdyspaikkaan kuuluvat mm. talvehtimispaikat ja päivälepapaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Pyörälampea ympäröivän suoalueen (peruskartan merkintä) kosteampi osa sopii hyvin viitasammakoiden ravinnonhakuun ja päivälepopaikaksi. Alue tulkittiin tässä yhteydessä lajin le-

vähdyspaikaksi. Suunniteltu uusi valtatie linjaus sijoittuu luonnontilaltaan muuttuneelle ja kuivaneelle suolle lähelle nykyistä valtatieta. Tämä suon osa on selvästi viitasammakoille huonommin soveltuvaa elinympäristöä, eikä sitä tulkittu levähdyspaikkaan kuuluvaksi. Valtatien parantamisella ei arvioitu olevan merkittäviä välittömiä tai välillisiä vaikutuksia viitasammakoiden levähdyspaikkaan.

Pyörälammella ei tehty havaintoja lumme- tai täplälampikorenon esiintymisestä. Sen sijaan sirolampikorentoja havaittiin noin 20–25 yksilöä eri puolilla lammen rantoja. Kuvaan 5 on rajattu alue, joka voidaan havaintojen perusteella tulkita lajin lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Valtatien parantamiselle ei ole kohteeseen välittömiä vaikutuksia. Hankkeella ei ole myöskään lisääntymis- ja levähdyspaikkaan kohdistuvia välillisiä vaikutuksia, jos lammen ja sen rantasoiden vesitalouteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Hankkeen suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä tulee huolehtia siitä, ettei valtatie parantaminen vaikuta ojien virtaamiin tai muilla tavoin kuivata Pyörälammen rantasuota.

3.3 Pekurilanjoki–Kilpola

Selvityksessä ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä. Pääosa lajille sopivasta elinympäristöstä nykyisen valtatie länsipuolella on avohakattu syksyllä 2016. Liito-oravalle hyvin sopivaa metsää on jäljellä Pekurilanjoen ja Lujunnientien välisellä alueella, mutta sieltäkään lajin jätöksiä ei löydetty. Valtatie parantaminen ei näin ollen hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja inventoidulla jaksolla.

4 YHTEENVETO

EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittujen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaille kielletty. Selvityksen kohteena olleilla alueilla näistä lajeista esiintyvät vuoden 2017 inventointien perusteella viitasammakko ja sirolampikorento.

Valtatie 5:n parantamisen ei arvioitu hävittävän tai heikentävän viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja Myllylammella ja Pyörälammella.

Hankkeen ei arvioitu hävittävän tai heikentävän sirolampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa Pyörälammella. Tämä edellyttää, että valtatie parantaminen ei vaikuta merkittävästi rantasuon vesitalouteen, ojien virtaamiin tai vedenlaatuun.

5 KIRJALLISUUS

- Karjalainen, S. 2010: Suomen sudenkorennot. 2. uud. p. – Tammi, Helsinki. 239 s.
- Koli, A. 2016: Suomen matelijat ja sammakkoeläimet. – Metsäkustannus, Helsinki. 180 s.
- Lappalainen, M. & Sirkiä, P. 2009: Suomalainen sammakkokirja. – Kustannusosakeyhtiö Sammakko, Turku. 96 s.

- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2016a: Valtatien 5 parantaminen välillä Tuppurala–Vehmaa. Myllylammen sillan vaikutukset direktiivilajeihin. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 10 s.
- Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2016b: Valtatien 5 parantaminen välillä Tuppurala–Vehmaa. Luontoselvityksen täydennys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 12 s.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, E. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.